

Srednjeveška književnost (476-1492)

Srednjeveška književnost se začne leta 476, ko razpade Rimsko cesarstvo in traja vse do odkritja Amerike leta 1492. Srednjeveško književnost delimo na 3 obdobja. To so **Zgornji srednji vek (476-1110)**, **Visok srednji vek (1100-1300)** in **Pozni srednji vek (1300-1500)**.

Literatura:

- Najstarejša ohranjena besedila srednjeveške književnosti so bila napisana v 8. stoletju (anglosaški ep- Beowulf). Spremembe so bile že vidne v 4. in 5. stoletju, ko antična civilizacija izgubljala svojo moč. Zgodnjekrščanska kultura je vse bolj oblikovala miselnost ljudi. Srednjeveška književnost se v različnih deželah ohranila različno dolgo. Med tem, ko se na prostoru današnje Italije, končala v 14. stoletju, ko se je začela renesansa, je še na prostoru Slovenije trajala do 16. stoletja.
- Književnost v srednjem veku je bila bogata in raznolika ne glede na slog, jezik, versko-filozofsko podlago ali literarne zvrsti in vrste. Največja sprememba pa je bila prav v jeziku.
- Največ besedil je bilo v **latinskem jeziku**. Avtorji cerkvenih besedil so bili predvsem duhovniki in menihi ter glasniki zgodnjega krščanstva.
- Aktualno je bilo predvsem **pesništvo, himnika, kratka proza** (Sv. Avguština) in **cerkvena dramatika**. Prva oblika cerkvene dramatike so bile liturgične drame v 10. stoletju. Nato so se razvile duhovne igre med katerimi poznamo 4 vrste. To so **Pasijoni** (igre o Kristusovem trpljenju), **Misteriji** (snovi iz Sv. Pisma), **Mirakli** (prikazovanje čudežev) in **Moralitete** (vsebujejo moralistično in poučno vsebino).
- Vedno več srednjeveške književnosti pa je nastajal v novih evropskih jezikih. To so **Germanski, Slovanski, Romanski** in drugi. V ljudskih jezikih so nastajali **Junaški epi**. Najstarejši med njimi je Beowulf v anglosaškem jeziku, Na ruskih tleh je leta 1200 nastala **Pesem o pohodu Igorjevem**, v germanskem jeziku je ohranjena **Pesem o Nibelungih** iz začetka 13. stoletja, najbolj znan med junaškimi epi pa je francoski **Pesem o junaških dejanjih** iz obdobja 11. do 13. stoletja.
- V novih jezikih so bili zapisani tudi **viteški romani**. Glavne osebe v teh romanih so bili vitezi (nosilci viteških vrednot in plemenite viteške ljubezni).
- **Trubadurska Ilirika** se je začela oz. razvila v francoski pokrajini Provansi po letu 1100. Prva je bila napisana v Provansalskem jeziku. Nastajale so **od 13. do 15. stoletja** in pomenila nekaj podobnega kot junaški epi.
- Zelo pomemben avtor je Dante Alighier (dovolj samo Dante)- italijanski pesnik in filozof. Ustvarjal je v italijanščini in latinščini. Bil je tudi glasnik krščanske vere.

Božanska komedija (Dante)

- Božanska komedija ni **komedija** temveč je **verski Ep**.
- Dante jo je pisal od leta 1309 do leta 1321. »Božanska« so jo poimenovali po Dantejevi smrti.
- Velja za najpomembnejše delo srednjeveške književnosti.
- Napisana je v italijanskem jeziku. Kitica je tercina, verz pa jambski enajsterec.
- Sestavljena je iz 100 spevov. Ti so razdeljeni v 3 dele. To so pekel, vice in pa nebesa. Vsak del vsebuje 33 spevov.

Grof Ugolino povzetek

Grofa Ugolino so obsodili za izdajo domovine in ga zaprli skupaj z 2 sinovoma in 2 vnukoma v Stolp gladi. Bil je zaprt po nedolžnem. Zasluge za to ima predvsem nadškof Ruggieri, ki je dobil s njegovim zaprtjem veliko politično moč. Grof Ugolino je lahko le gledal kako so mu »sinovi« umirali od lakote. Ko so mu pomrli vsi sinovi je bil zaradi lakote prisiljen pojesti njihova trupla. V peklu v zadnjem 10 krogu sta se srečala grof Ugolino in nadškof Ruggieri. Ugolina je bil prisiljen, da požre nadškofa. Preden je to storil mu je Ugolina razložil zakaj sta se znašla skupaj v peklu.

Brižinski Spomeniki

- Nastali po **letu 972** (najpozneje- 1039)
- Namenjeni so bili krščanskemu bogoslužju, med prebivalci na zgornjem Koroškem.
- Imenujemo jih tudi Freisinški spomeniki po bavarskem mestu Freising (Brižinje). Tako jih imenujemo tudi zato, ker so bili tam najdeni okoli leta 1807.
- Napisani so v stari slovenščini. Nekatero jezikovno značilnosti so v uporabi še danes. Pisava je Karolinška minuskula, nastala v 10. stoletju.
- Danes brižinske spomenike hrani Bavarska državna knjižnica v Münchnu.
- Pomemben je predvsem 2 brižinski spomenik. (kodeks) Govori o grehu in pokori oziroma homilija - (preprosta pridiga na podlagi Sv. Pisma). Velja za govorniško in jezikovno mojstrovino.
- Vsebuje veliko figur (inverzija, ponavljanje, mnogovezje, stopnjevanje, anaforo in rimo), bogato simfoniko in preiščljeno zgradbo.

Sporazumevanje

Je komunikacija besedil med ljudmi. Zajema najmanj 2 osebi. 1. oseba sporoča (sporočevalec), 2. oseba pa sprejema (prejemnik oz. naslovnik). To je ena od oblik človekove družbene dejavnosti in verjetno tudi najpomembnejša. Poznamo 2 vrsti sporazumevanja:

- ▮ **Dvosmerno** – (pogovor, pisma ...)
- ▮ **Enosmerno sporazumevanje** – (knjige, časopisi, revije ...)

Dejavniki sporočanja:

- ▮ **Okoliščine**
- ▮ **Tema**
- ▮ **Namen**
- ▮ **Jezik**
- ▮ **Prenosnik**
- ▮ **Besedilo**

Sporazumevanje:

Posredno:

- ▮ Ne povemo direktno tega, kar mislimo ampak to povemo posredno. (primer: Zebe me – pomen-> Zapreš okno?)

Neposredno:

- ▮ Neposredno povemo naš namen oz. željo. (primer: Zapreš okno, zebe me?)

Samoglasniki:

- ▮ Zvočniki: (m,n)- nezveneči (r,l,v,j)- zveneči
- ▮ Nezvočniki: (p,t,s,š,č,k,f,h,c)- nezveneči (b,a,z,ž,dž,g)- zveneči

Besede glede na število naglasov:

